

Finanspolitiska rådets rapport 2011

Lars Calmfors

Presseminarium

16/5-2011

Rapportens innehåll

- De offentliga finanserna och reformutrymmet
- Finansiell stabilitet
- Arbetsmarknadsutvecklingen och regeringens arbetsmarknadsreformer
- Skattesystemet
- Regeringens utbildningsreformer

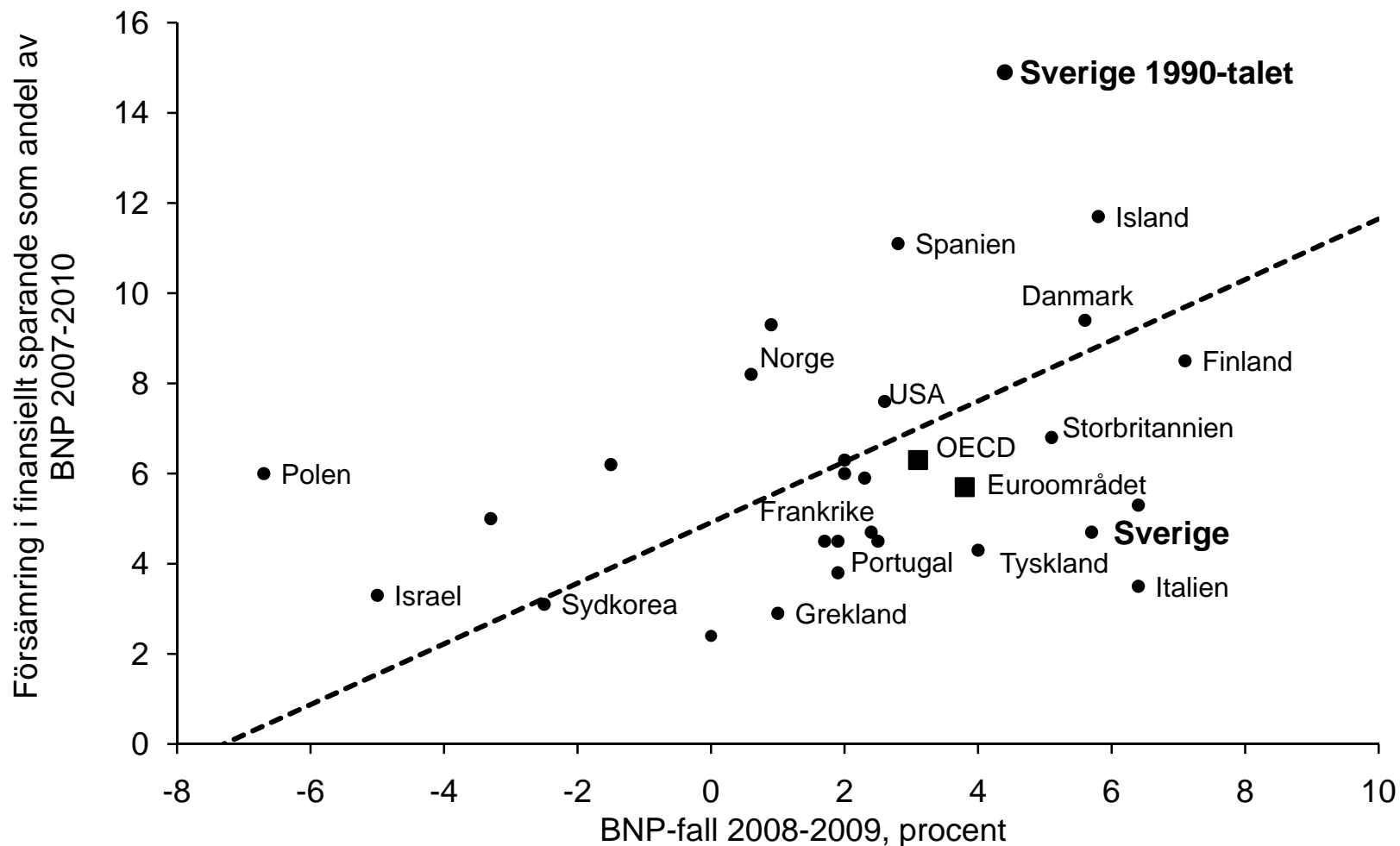
Finansiellt sparande och BNP-gap 2007 – 2015, procent av BNP

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Finansiellt sparande	3,6	2,2	-0,9	-0,3	0,3	1,8	2,8	3,6	4,4
BNP-gap	1,8	3,2	0,5	-3,8	-1,9	-0,7	-0,1	0,1	0,0

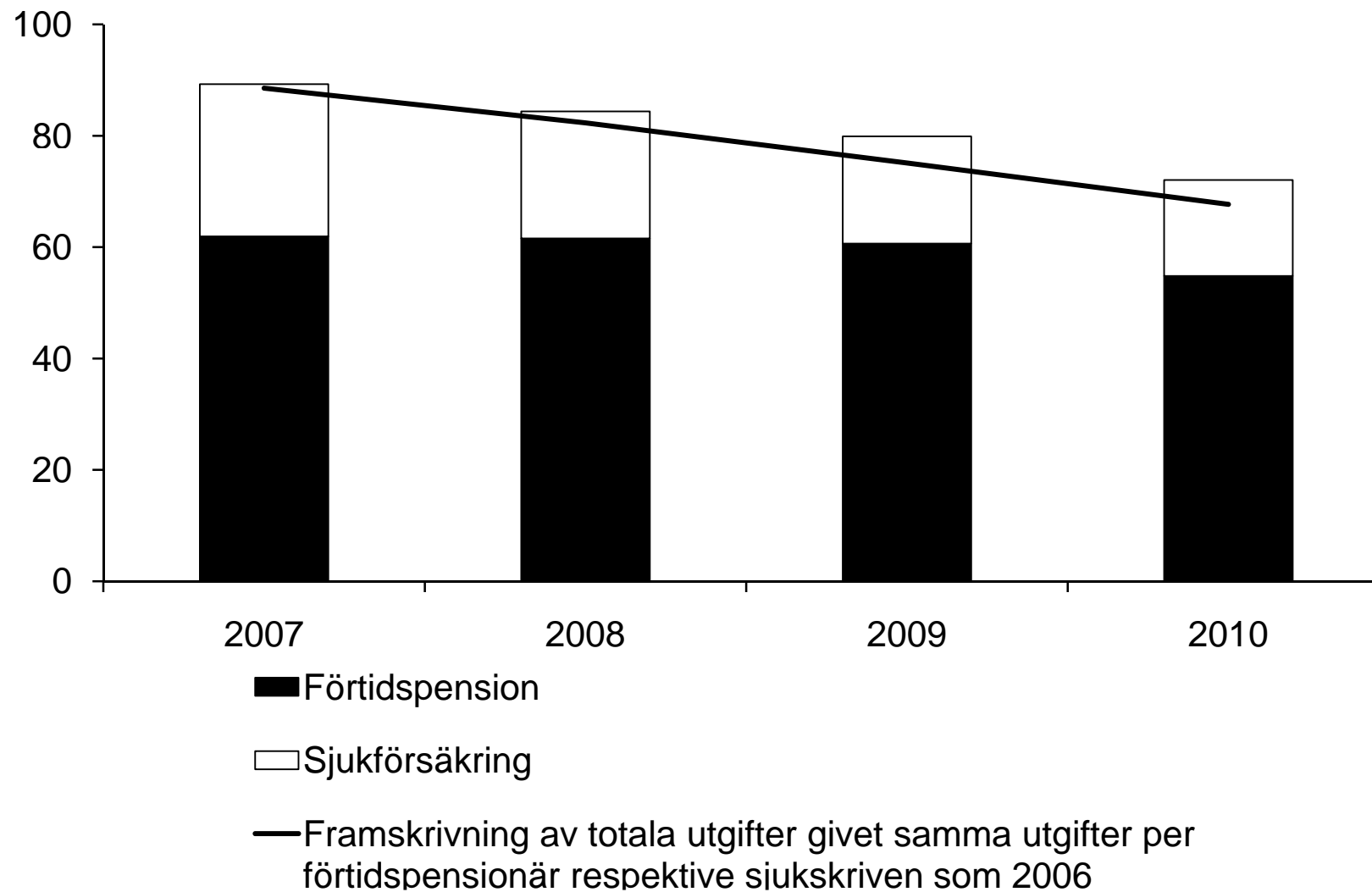
Skillnaden i finansiellt sparandeunderskott 2010 mellan Sverige och OECD- respektive euroområdet, procent av BNP

	OECD - Sverige	Euroområdet - Sverige
Skillnad i sparandeunderskott 2010	6,4	5,1
varav		
Skillnad i sparandeunderskott 2007	4,8	4,1
Skillnad i bidrag från BNP-fall	-1,8	-1,3
Restpost	3,4	2,3

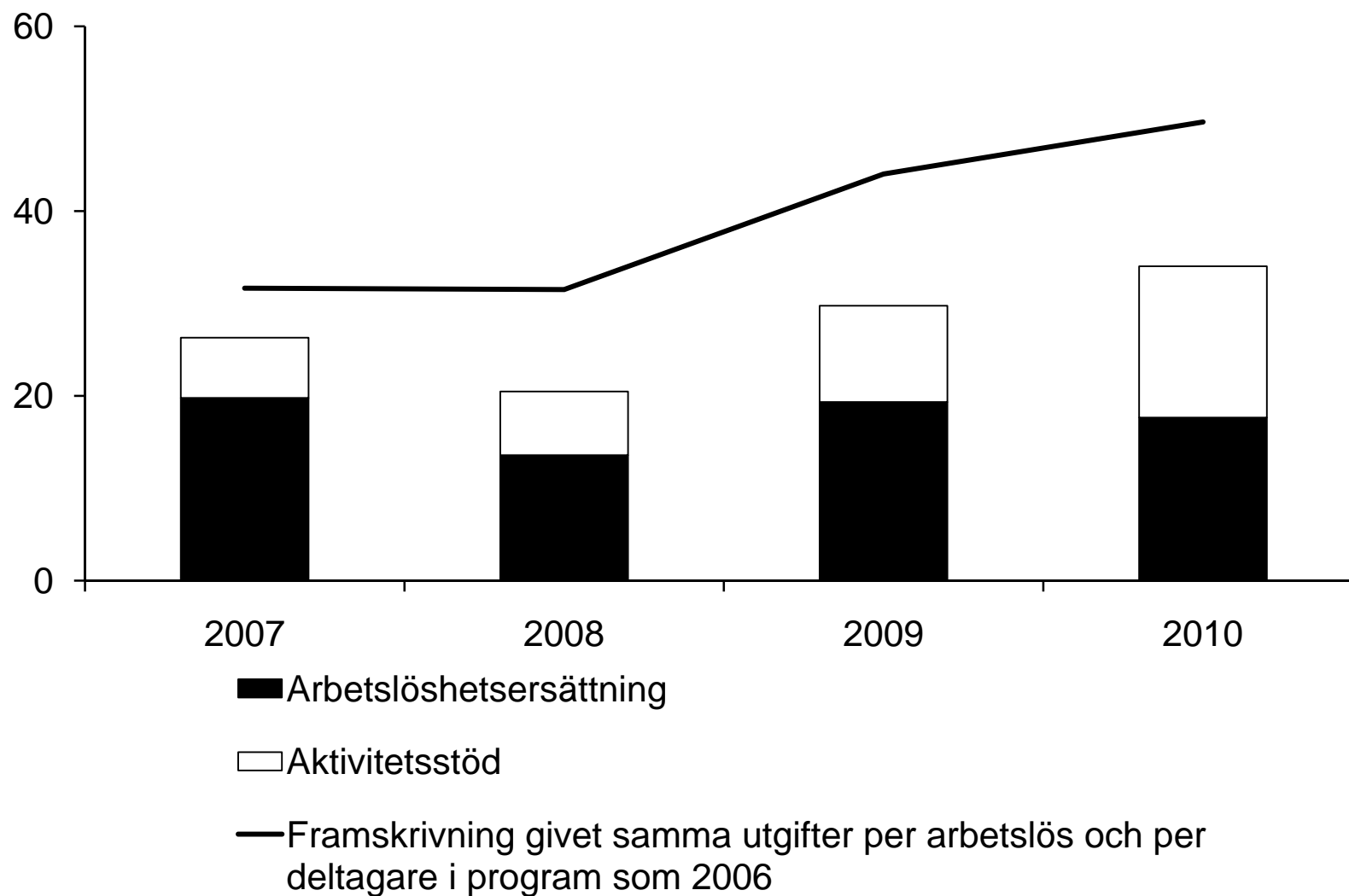
BNP-fall och försämring i finansiellt sparande

Utgifter för sjukförsäkring och förtidspension, mdr kr

Utgifter för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, mdr kr

Reformutrymme = Summan av permanenta skattesänkningar och offentliga utgiftsökningar som riksdagen kan ta aktiva beslut om och som är förenliga med målet att den offentliga sektorn ska ha ett överskott på en procent av BNP över en konjunkturcykel.

Varför uppkommer reformutrymmet?

- Skatterna är ungefär proportionella mot BNP
- Endast en del offentliga utgifter är indexerade till lönerna
- Andra är indexerade till lönerna med produktivitetsavdrag (statliga förvaltningsanslag)
- Ytterligare andra är bara indexerade till priserna
- En del anslag är nominellt bestämda

Politiskt attraktivt att tidigare reformer urholkas i frånvaro av nya beslut

Reformutrymmets uppkomst, procent av BNP

	2012	2013	2014	2015
Förändring av konjunkturjusterat sparande (1)	1,06	0,86	0,80	0,39
Bidrag från nominellt fixerade skatter (2)	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
Bidrag från nominellt fastställda transfereringar till kommuner, näringsliv m m (3)	0,28	0,22	0,18	0,18
Bidrag från att statliga förvaltningsanslag inte följer BNP (4)	0,25	0,15	0,15	0,07
Bidrag från att transfereringar till hushållen inte följer BNP (5)	0,41	0,40	0,31	0,21
varav				
<i>volymförändringar (6)</i>	0,29	0,25	0,17	0,07
<i>lägre real ersättning (7)</i>	0,04	0,04	0,02	0,03
<i>bristande följsamhet/övrigt (8)</i>	0,09	0,12	0,12	0,11
Bidrag från förändrat finansiellt netto (9)	0,00	0,11	0,11	0,19
Bidrag från övrigt (10)	0,13	0,00	0,06	-0,24
Summa bidrag från bristande följsamhet till BNP (2+3+4+7+8)	0,64	0,51	0,45	0,37

Vad innebär överskottsmålet?

- Den offentliga sektorn har idag en **finansiell nettoförmögenhet** på drygt 20 procent av BNP
- Överskott i de offentliga finanserna innebär att den finansiella nettoförmögenheten i kronor ökar
- Men en procent av BNP i överskott innebär bara att den finansiella nettoförmögenheten **stabiliseras** runt nuvarande 20 procent av BNP
 - överskotten kompenserar bara för tillväxten av BNP i löpande priser

Reformutrymmet 2012-2014

- “Något mer” än 48 mdr kr till 2014 enligt regeringens bedömning
- Budgeteringsmarginal under utgiftstaket på nästan 60 mddr kr
- Skattesänkningar på drygt 20 mdr kr har ställts i utsikt för 2012
- Rimligt vänta sig ytterligare skattesänkningar under mandatperioden
- Risk för att **skattesänkningar** och **utgiftsökningar** sammantaget blir för stora
- Problematiskt i kraftigt uppåtgående konjunktur

Utgiftstak för staten

	2011	2012	2013	2014	2015
Utgiftstak	1 063	1 083	1 093	1 103	1 123
Takbegränsade utgifter	997	1 009	1 025	1 045	1 066
Budgeteringsmarginal	65,8	74,3	67,9	58,3	57
<i>procent av takbegränsade utgifter</i>	6,6	7,4	6,6	5,6	5,3
<i>procent av BNP</i>	1,9	2,1	1,8	1,5	1,4
Offentliga sektorns utgifter, procent av BNP	49,8	48,5	47,4	46,6	45,9

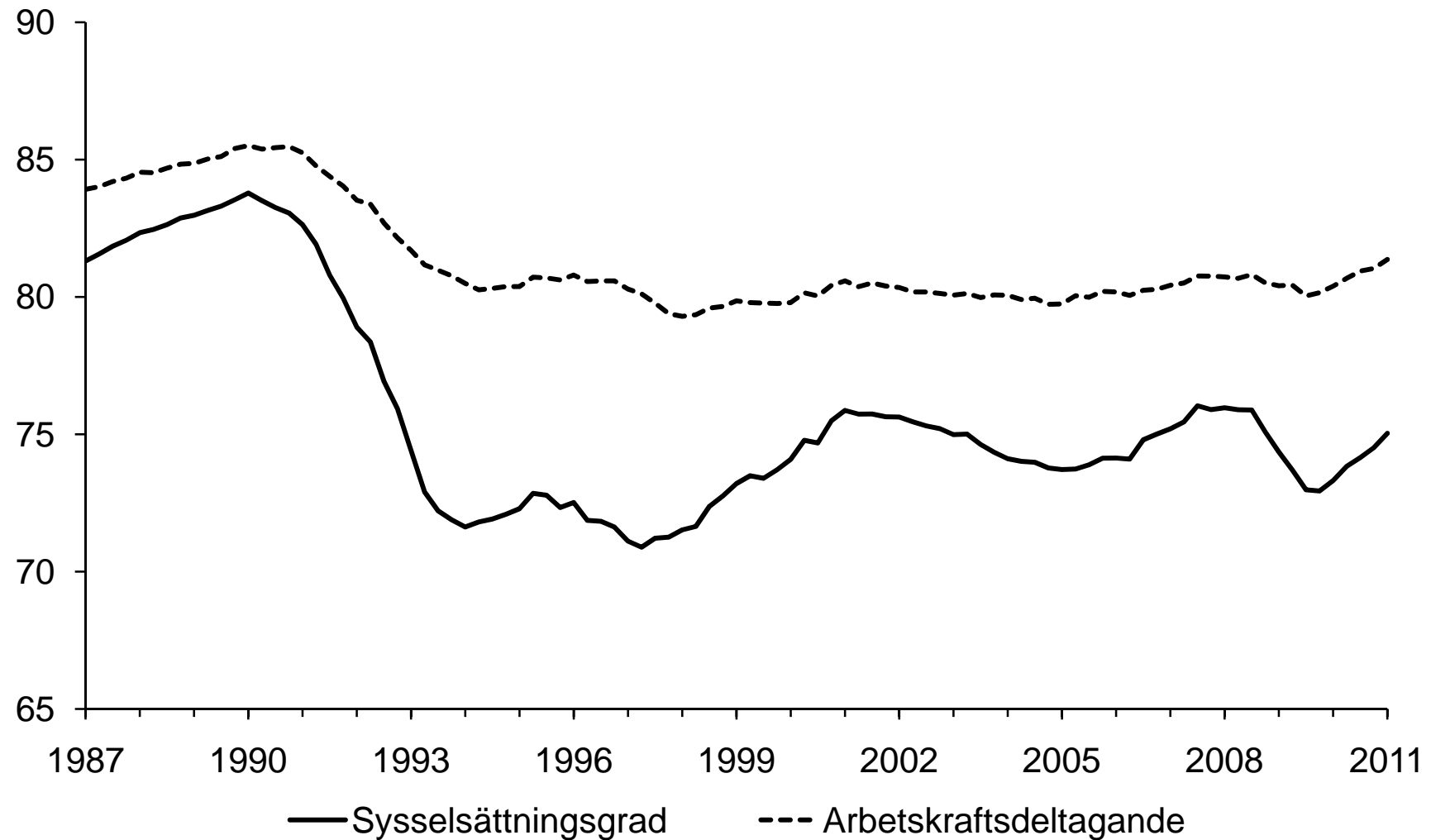
Vår rekommendation

- Sänk utgiftstaket om stora skattesänkningar genomförs!
- Genomför inte de skattesänkningar som ställts i utsikt om inte utgiftstaket sänks!

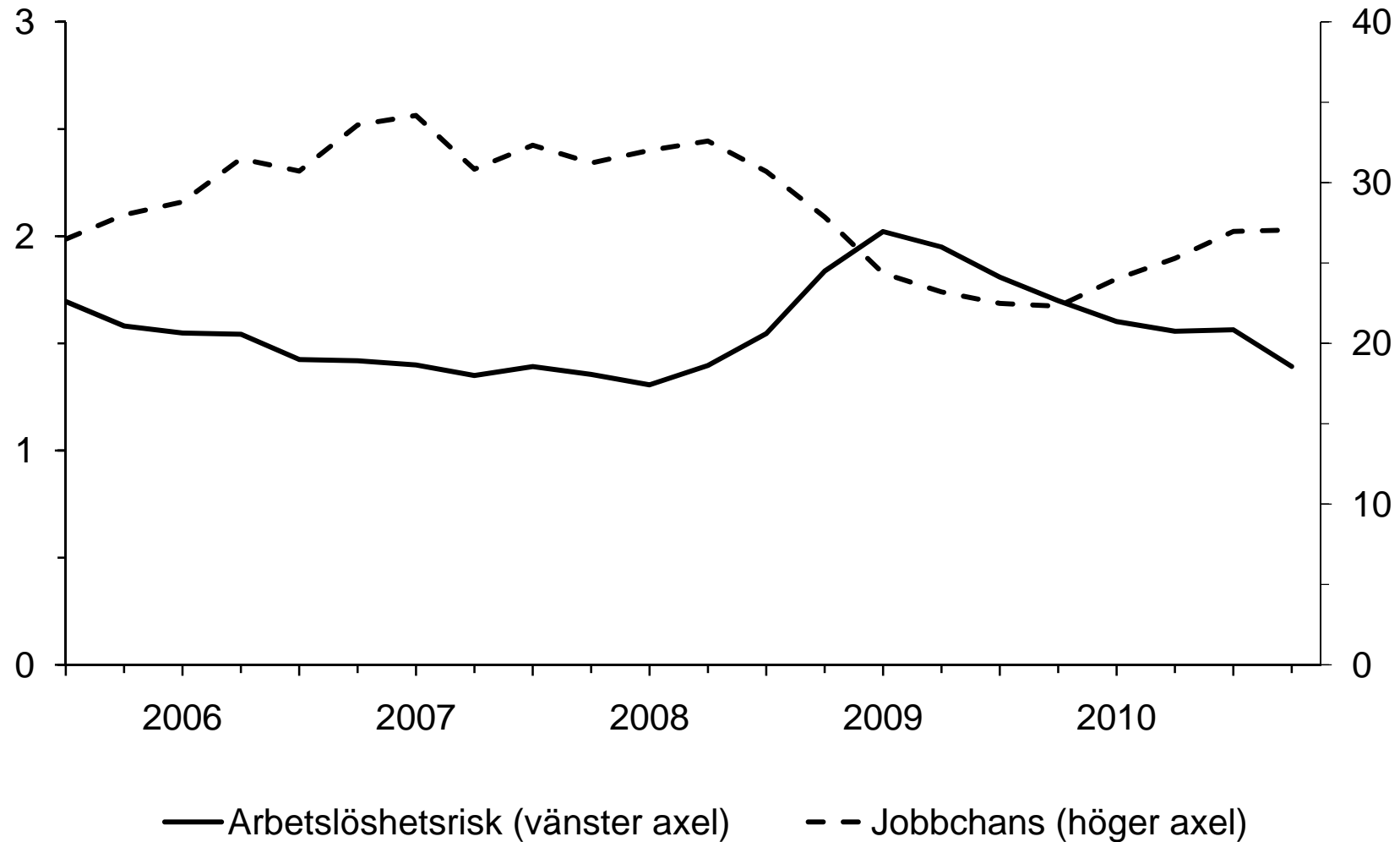
Finansiell stabilitet

- De svåraste statsskuld kriserna hänger samman med finansiella kriser
- Ingen myndighet har nu huvudansvaret för **makrofinansiell** stabilitet
- Två vägar
 - Riksbanken
 - Finansiellt stabilitetsråd
- Reservation från Lars Tobisson

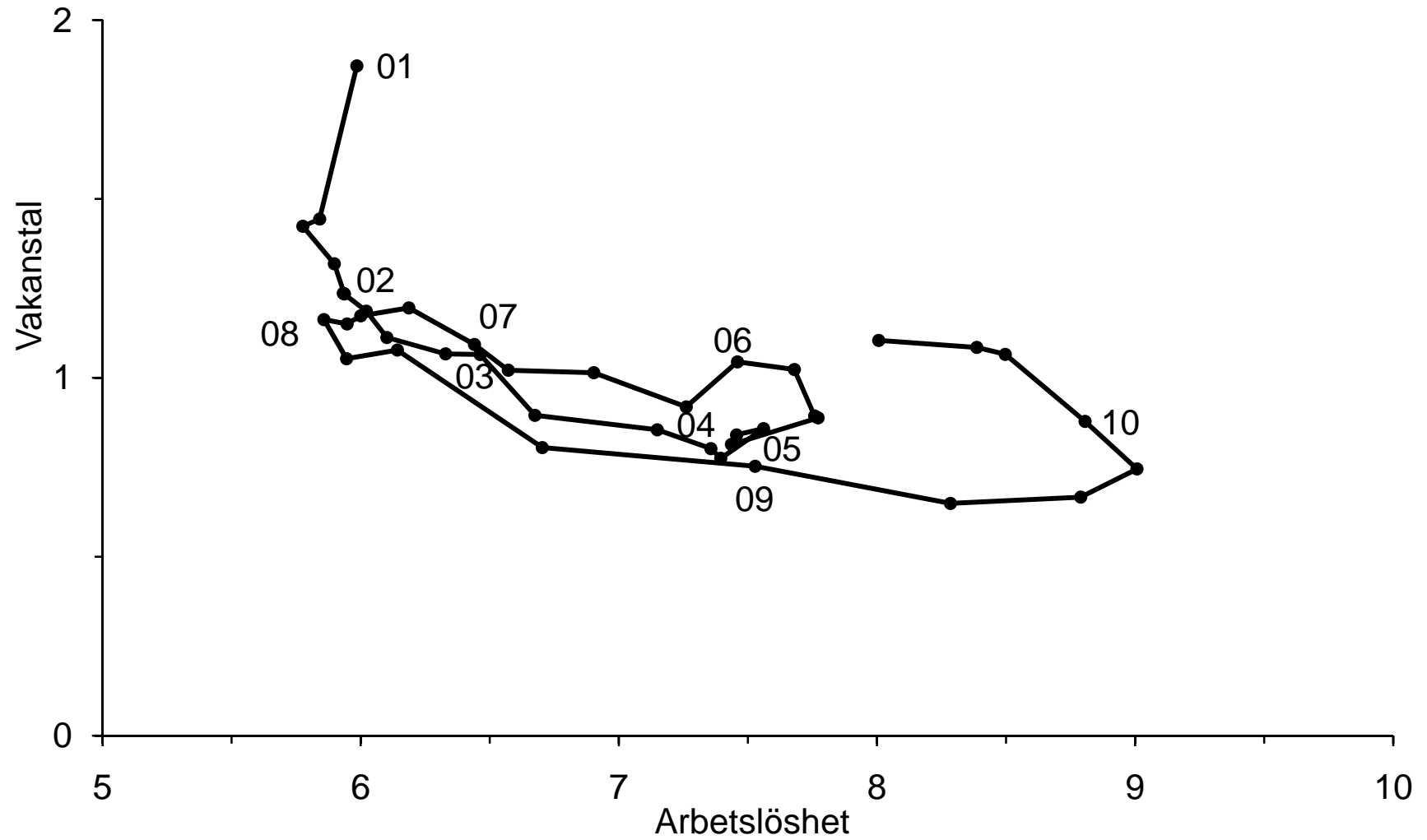
Arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad, procent av befolkningen

Jobbchans och arbetslöshetsrisk under krisen, procent

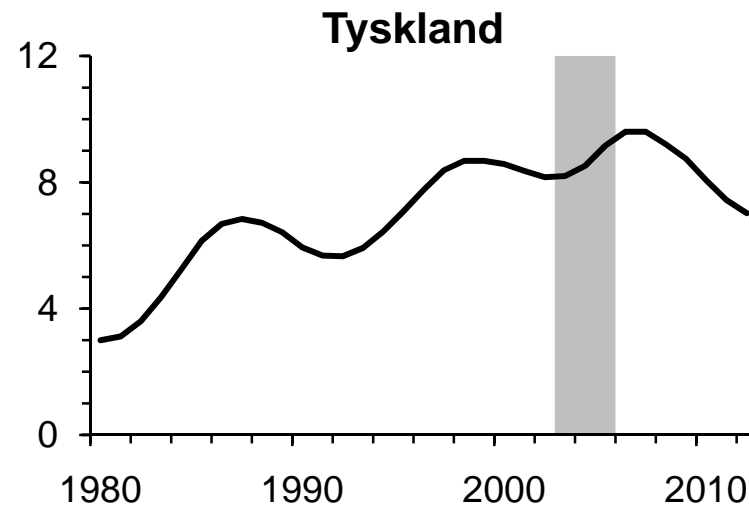
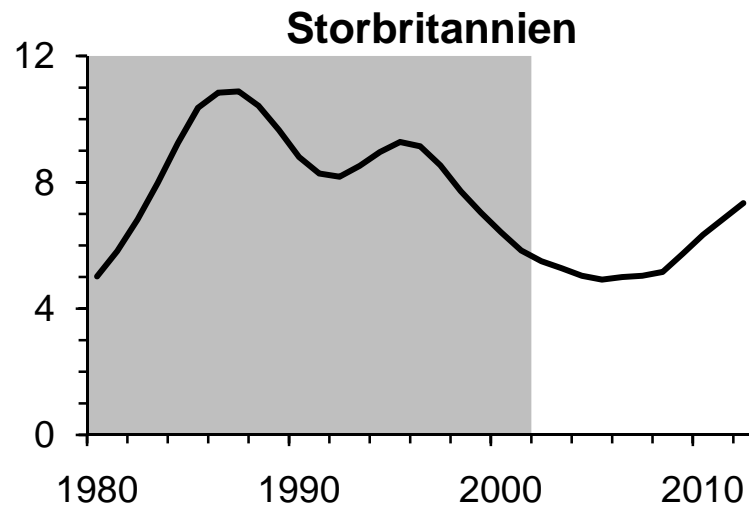
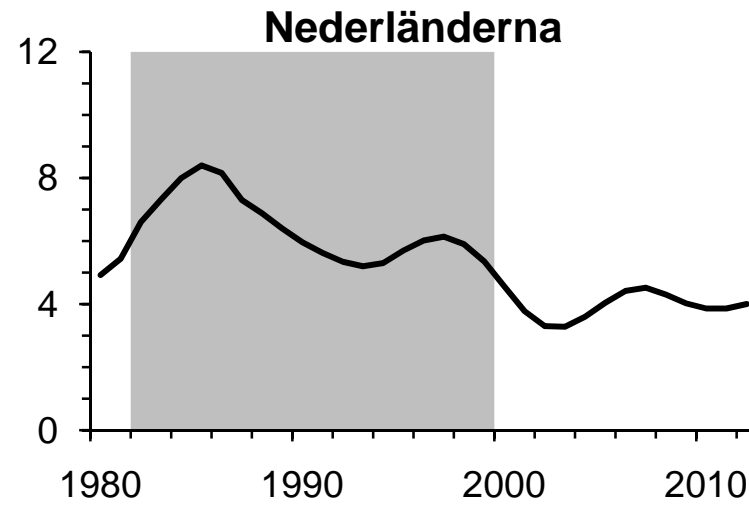
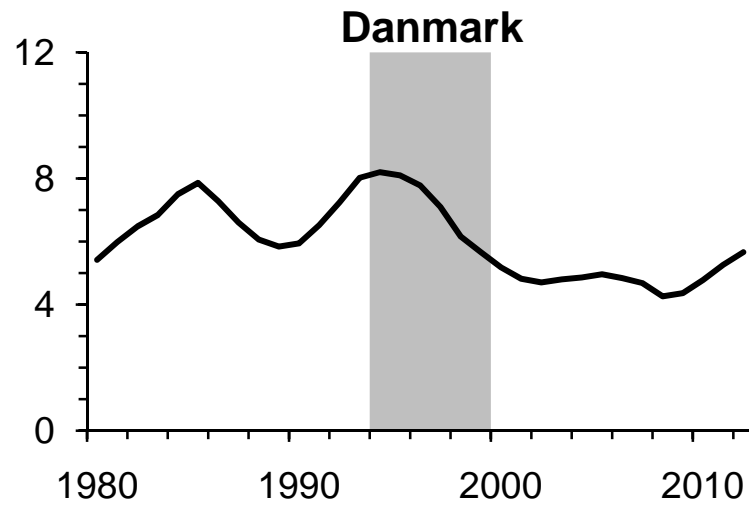
Beveridgekurva för 2001-2010

Förändring av jämviktsarbetslöshet, arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad enligt Finansdepartementet, procentenheter

	Jämvikts- arbetslöshet	Arbetskrafts- deltagande	Sysselsättnings- grad
Nivå 2006	6,6	71	66
Demografi	0,4	-2,1	-2,2
Oförändrat tak	-0,6	0,1	0,5
Strukturreformer	-1,4	2,2	3,0
Tidigare strukturreformer	0,0	0,1	0,1
Nivå 2020	5,0	71	68

Arbetslösheten efter stora arbetsmarknadsreformer

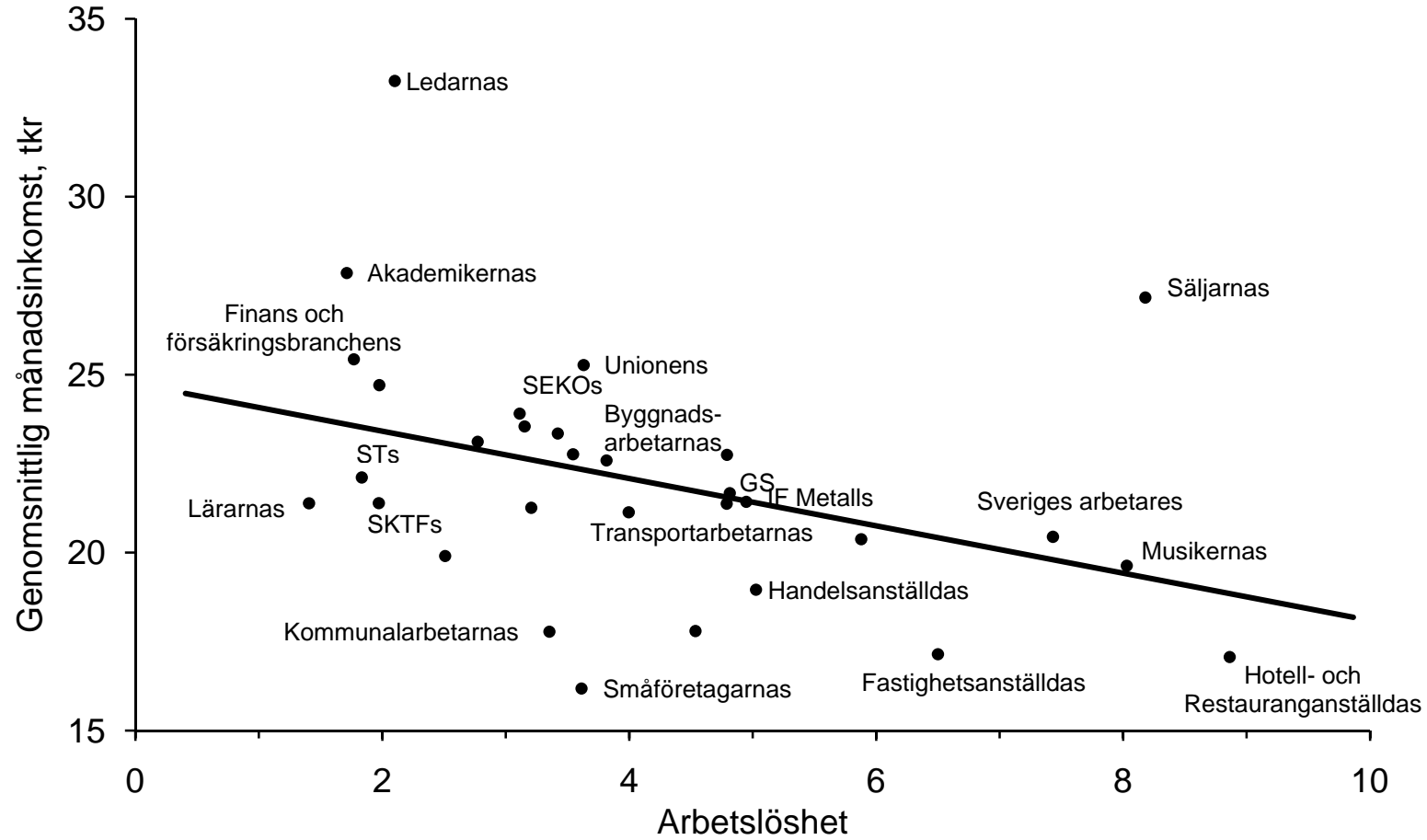
Löner och arbetsmarknadsreformer

- I Vårpropositionen 2011 diskuterar regeringen för första gången tydligt att jobbskatteavdrag och lägre arbetslöshetsersättning har lönedämpande effekter
- Men enligt regeringen kompenseras de lönedämpande effekterna av lönehöjande effekter till följd av lägre socialavgifter
- Detta låter osannolikt
- Studie som vi har gjort finner stark **negativ** samvariation mellan individuell lön och ersättningsgrad efter skatt vid arbetslöshet

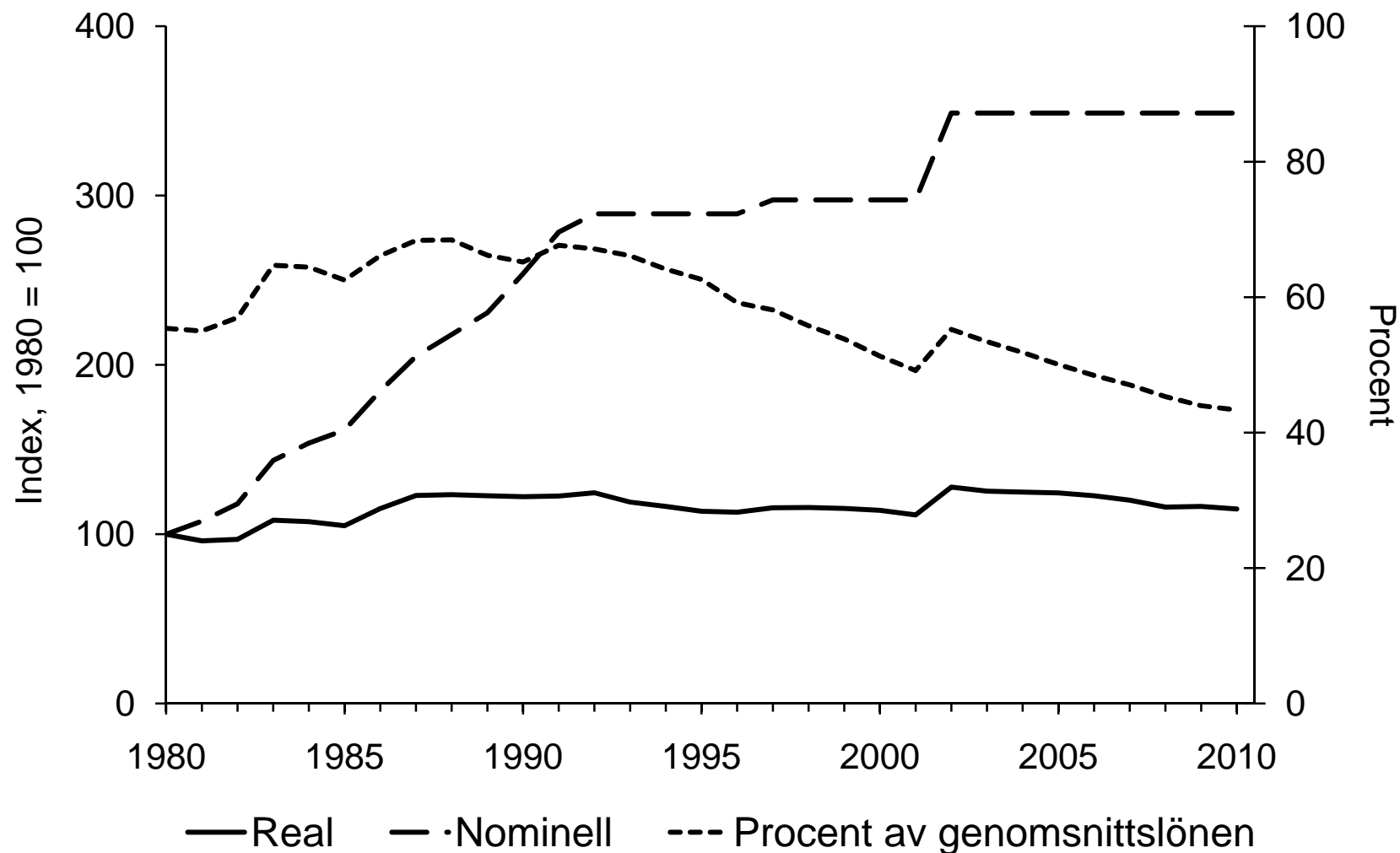
Differentierade a-kasseavgifter

- Teoretiskt forskningsstöd för att återhållsamma löneökningar främjas under vissa förutsättningar
- Men förutsättningarna är inte uppfyllda i praktiken
 - ofullständig överlappning mellan kassor och fackförbund (2/3)
 - kassorna betalar inte för långtidsarbetslösa
 - hög grad av informell samordning
- **Lite ull för mycket skrik**
- Skrota differentieringen om nuvarande system för arbetslöshetsersättning behålls
- Starka argument för obligatorisk arbetslöshetsförsäkring
- I så fall kan differentieringen förbättras
- Är det värt de administrativa komplikationerna?

Genomsnittslön och arbetslöshet i a-kassorna

Högsta dagpenning

Skattesystemet

- 1990/91 års stora skattereform
 - **enkelhet** och **likformighet**
- För lite hänsyn till teori om **optimal beskattning**
 - aktiviteter som är okänsliga för skattehöjningar ska högt
 - aktiviteter som är känsliga för skattehöjningar ska beskattas lågt
- Stora förändringar i förhållande till 1990/91 års skattesystem
- Jobbskatteavdrag, RUT-avdrag och slopad förmögenhetsskatt kan motiveras från samhällsekonomisk effektivitetssynpunkt
- Lägre moms på livsmedel, kulturevenemang, transport i skidliftar kan inte motiveras av vare sig effektivitets- eller fördelningsskäl
- Bara små samhällsekonomiska vinster av lägre moms på restaurang- och cateringtjänster
- Bättre med enhetlig moms

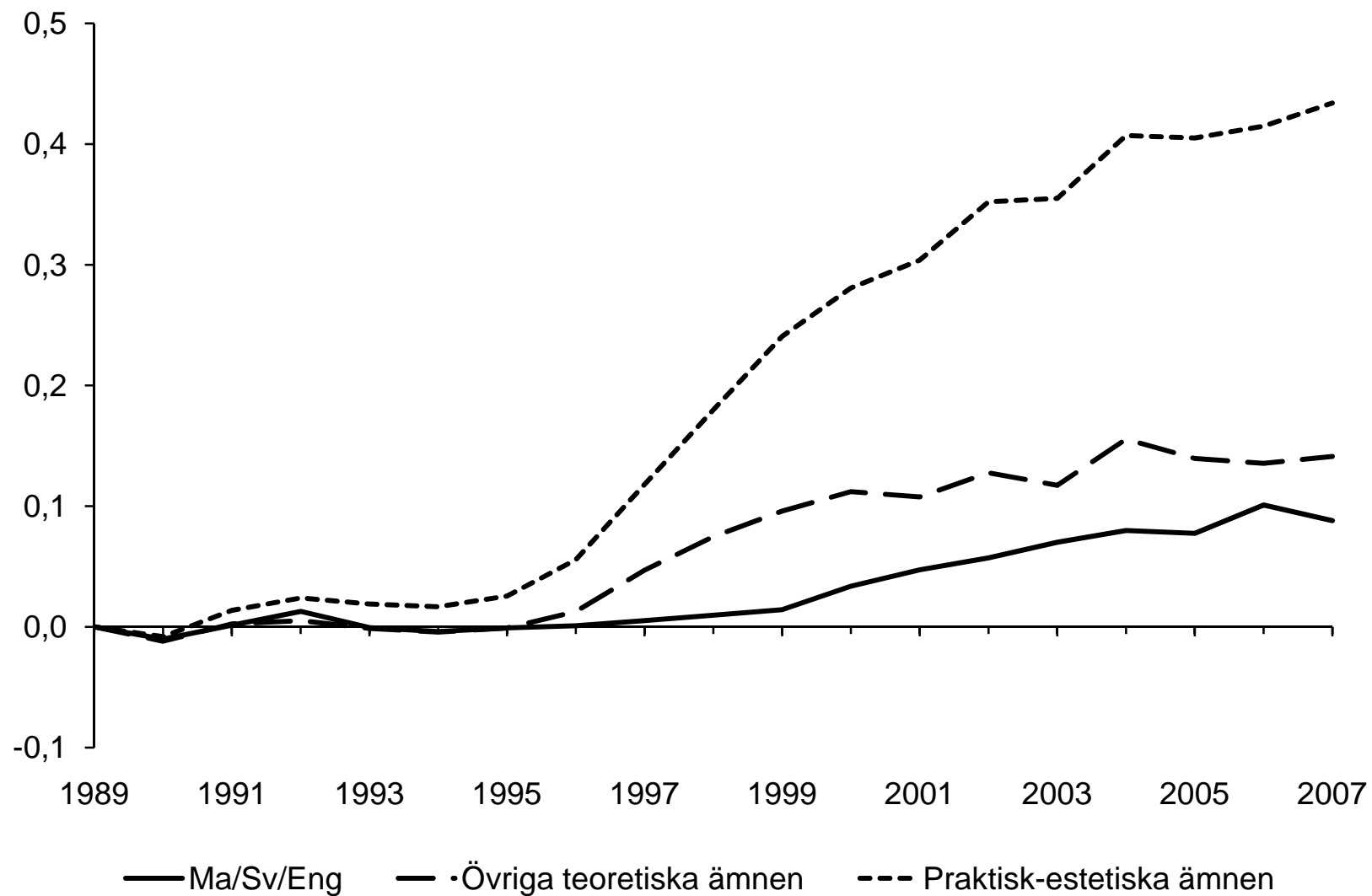
Behov av ny stor översyn av skattesystemet

- Stora samhällsekonomiska vinster av att avskaffa **värnskatten**
- Men också stora fördelningseffekter
- Fördelningseffekterna kan kompenseras genom att höja skatten på boende
- Mycket möjligt att ytterligare jobbskatteavdrag inte har avtagande avkastning
- Självfinansieringsgrad nedåt 20 procent för jobbskatteavdrag
 - regeringen gör inte separat redovisning för femte jobbskatteavdrag
 - jobbskatteavdrag drar med sig skattesänkningar för äldre
- Jobbskatteavdrag är dyra – svårare finansiera offentliga utgifter

Svenska skolresultat enligt internationella undersökningar

År	Läsförståelse		Matematik		Naturvetenskap/Fysik	
	Åk 3	Åk 4	Åk 8	Gy	Åk 8	Gy
1991	513					
1995			540	502	553	578
2001	498	561				
2003			499		524	
2006		549				
2007			491		511	
2008				412		497
Förändring		-27	-49	-90	-42	-81

Betygsutvecklingen för elever i svenska grundskolor

Regeringens utbildningsreformer

- Reformen i rätt riktning men räcker de till?
- Små beloppsmässiga satsningar
- Mer nationella prov – central rättning
- Mer lärarledd undervisning
- Otillräckliga insatser mot social segregering
- Kursbetyg i stället för ämnesbetyg på gymnasiet
- Positivt med de nya yrkesprogrammen men problematiskt med högre teoretiska behörighetskrav